

3. TE BESCHERMEN WAARDEN

In dit hoofdstuk worden de te beschermen waarden van de oude dorpskern van Bommel beschreven. Allereerst wordt aandacht besteed aan de waardevolle structuren. Vervolgens wordt ingezoomd op de waardevolle beplanting en de waardevolle bebouwing. Als laatste komen de archeologische waarden aan bod.

3.1. Waardevolle structuren

Oude Kerkhof

Het Oude Kerkhof met de Nederlands Hervormde kerk als middelpunt is van oudsher de kern van het dorp. Vroeger was het een vierkant besloten plein met aan alle zijden bebouwing die naar het Oude Kerkhof gericht was. Door de sloop van een aantal panden is deze beslotenheid van het kerkterrein grotendeels verdwenen en heeft de ruimte een onbegrensd karakter gekregen zodat de intieme sfeer van de plek verdwenen is. De vierkante vorm is niet meer aanwezig en de meeste panden staan met de achterkant of zijkant naar de kerk. Toch is het door het kerkje en de beplanting een sfeervolle plek in het dorp gebleven met een open beeld.

Waaldijk

Een belangrijk structurerend, lineair element in het gebied is de Waaldijk, die Bommel tegen het Waalwater beschermt. Onlangs is de dijk nog verzaaid zodat het door het hoogteverschil een opvallend element in het landschap is. Vanuit een groot deel van het gebied is de dijk goed waarneembaar. Vanaf de dijk heeft men een mooi uitzicht over de oude kern van Bommel. Onder aan de dijk zijn enkele dijkwoningen en boerderijen gelegen. Buitendijks ligt de voormalige herberg de Arend met twee forse schuren. Karakteristiek voor de dijkzone is de afwisseling tussen de landelijke open weiltes en de vrijstaande boerderijen langs de dijk.

De Arend aan de Waaldijk

Dorpsstraat

De Dorpsstraat is het tweede opvallende lineaire element in het gebied. Het is vanouds de doorgaande route door Bemmels die zich door het dorp slingert. Het is een vrij brede asfaltweg met voornamelijk vrijstaande bebouwing uit diverse perioden. Naast woningen zijn er bedrijven, winkels en horeca te vinden. Ter plaatse van de Oude Kerkhof maakte de Dorpsstraat vroeger een knik richting de dijk. Later is deze bocht er voor doorgaand verkeer uitgehaald en volgt de straat de route van het oude tramlijntje. Het resterende dwarsstraatje ligt hierdoor een beetje onbegrepen binnen de oude dorpskern. Het straatje maakt mede door haar invulling met bedrijfjes en de daarmee ontbrekende groeninrichting van de voorerven een stenige kale indruk.

Zicht op de Dorpsstraat vanaf Oude Kerkhof

Teselaar en Molenwei

De Teselaar en de Molenwei zijn straten die in de loop der tijd hun dorpse karakter hebben behouden. Het zijn smalle straatjes zonder trottoir met vrijstaande, dorpse bebouwing. Vooral het noordelijk deel van de Molenwei heeft een landelijk karakter met de open weilanden en de groene bermen en de verspreid liggende bebouwing. Ook de aanliggende erven dragen hieraan bij doordat de bebouwing grotendeels in het (tuin)groen verborgen ligt. In het zuidelijke deel aan de oostzijde van de volkstuintjes vormt de bebouwing meer een straatje. Ook hier overheerst het landelijke karakter. Tussen nummer 45 en 47 is een open plek zichtbaar die nu wordt gebruikt als opslagterrein voor o.a. veevoer, niet passend in het karakter van de oude kern of het landelijke beeld. De Teselaar is dorpser van karakter. De woningen liggen meer in het zicht en vormen een straatje. De sfeer in dit straatje wordt bepaald door het overvloedig overhangende tuingroen en bomen zodat een poort naar de dijk ontstaat.

De hoek van de Teselaar met de Dorpsstraat bestaat uit een privéterrein zonder duidelijke functie. Door het onbestemde karakter maakt het een rommelige indruk en draagt het niet bij tot de gewenste dorpse sfeer.

Open groene gebieden

Opvallend zijn verder de open groene ruimten achter de dijk tussen de bebouwing aan de Molenwei. Deze weiden en moestuinen bewerkstellingen het open, dorpse karakter van het gebied. Door de open ruimten zijn mooie doorzichten naar en vanaf de Waaldijk mogelijk.

Open groene gebieden aan de Molenwei

Leemkuilselaan

De Leemkuilselaan is de oude oprijlaan naar huize Leemkuil. Inmiddels is het een met fraaie laanbeplanting omzoomde straat met in het groen verscholen bungalows aan de zuidzijde. Aan de noordzijde ligt een school aan het voormalig kermisterrein waarop een appartementencomplex gepland is.

Sportlaan/Flierenhofstraat

De Flierenhofstraat vormt duidelijk de begrenzing tussen de verscholen bebouwing van de oude dorpsstructuur met de dichte groene tuinbeplanting en de rijtjeswoningen aan de oostzijde van de straat. De overgang is, door het ontbreken van beplanting in het straatbeeld en de harde wand van de nieuwbouwwijk die aan de oostzijde van de straat begint zeer hard en abrupt.

	KERNGEBIED		HISTORISCHE HOOFDSTRAAT		OUDE DORPSHART
	MONUMENTALE BEBOUWING		DIJK		OPEN LANDELIJK GEBIED
	OPEN GEBIED		HISTORISCH WEGENPATROON		MONUMENTALE AS
MET BOMEN
	PLANGRENS		SLOTEN		

3.2.

3.2 Waardevolle beplanting

In het gebied is weinig structurerende beplanting te vinden. De meeste beplanting groeit in privé-tuinen en in weilanden. Toch maakt de oude kern in het algemeen een zeer groene indruk. Op een aantal plaatsen komt dit de belevingswaarde van het gebied ten goede, op andere plaatsen geeft de beplanting juist een storend beeld.

Oude Kerkhof

Rondom de kerk staat een aantal op zich fraaie, forse bomen, voornamelijk platanen. Het pad vanaf de Dorpsstraat wordt begeleid door 7 geknotte bomen. Helaas zijn de bomen zowel aan de voorzijde als aan de achterzijde van de kerk zo groot geworden dat het kerkje grotendeels achter het groen verscholen is. De vijf bomen aan de oostzijde van het Oude Kerkhof zijn wel passend en vormen een mooie overgang tussen het Oude Kerkhof en de woningen aan het straatje.

Aan de noordoostzijde wordt het kerkterrein begrensd door een beukenhaag, die het kerkhof scheidt van voormalig café De Roos. Het terrein zelf is ingezaaid met gras en het wordt gebruikt als parkeerterrein.

Dorpsstraat

Oude ansichtkaart met zicht op Oude Kerkhof vanaf de dijk

Langs de Dorpsstraat ontbreekt elke vorm van beplanting, zodat de straat haar dorpse karakter verloren heeft en, mede door de asfaltering van de straat, veel meer een doorgaand karakter heeft gekregen.

Teselaar/Molenwei

In de tuin van het Zonnehuis aan de Teselaar staat een aantal zeer grote bomen die een prachtig beeld geven. Ook in de overige achtertuinen van woningen aan de Teselaar staan fraaie bomen die vanaf de dijk een mooi, groen beeld opleveren. Op de plaats waar de Teselaar omhoog klimt naar de dijk wordt de straat begeleid met hoog opgaande beplanting die voor een soort venster naar de dijk vormt. De dichte coniferen haag rond Teselaar 3 verstoort het open groene beeld van deze straat.

De twee weilandjes aan de Molenwei geven het gebied in combinatie met de groene bermen en de twee solitaire bomen in het weiland, een dorps sfeer. Aan de noordwestzijde van de Molenwei wordt de achterliggende bebouwing door hagen van de straat afgeschermd. Samen met de beplanting in de tuinen geeft dit een waardevol beeld. Voor de voorgevel van de woning aan Molenwei 27 staat een aantal leilindes.

Teselaar

Leemkuilselaan

Langs de Leemkuilselaan is aan beide zijden fraaie monumentale laanbeplanting te vinden, die vroeger onderdeel uitmaakte van de oprijlaan naar huis de Leemkuil.

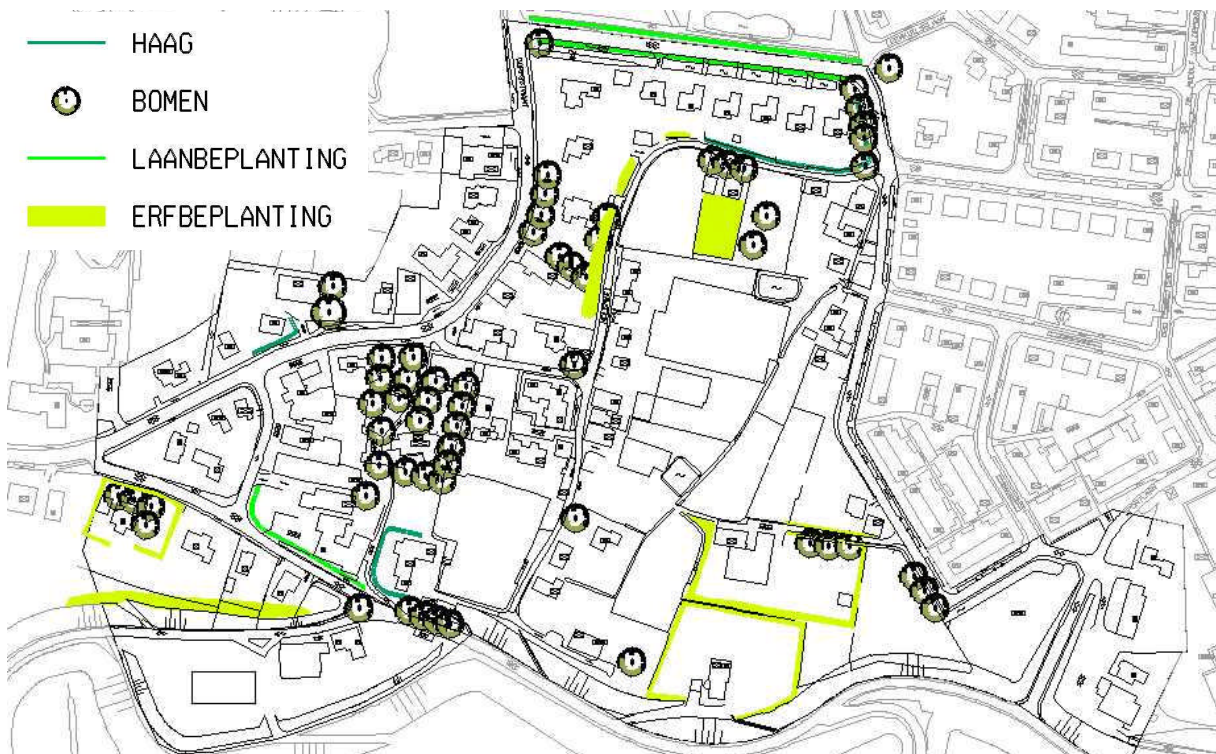
Oude foto oprijlaan naar huize Leemkuil, nu Leemkuilselaan

Sportlaan/Flierenhofstraat

In de hoek Sportlaan/Flierenhofstraat ligt een terrein dat als een restruimte in haar omgeving ligt. De kwaliteit van de inrichting van het terrein, bestaande uit een bosje met een sloot, is niet hoog.

Vanaf de Flierenhofstraat (aan de zijde van de hoogspanningskabels) wordt het zicht op de dijk enerzijds door dit bosje weggenomen. Loopt men aan de kant van de huizen dan wordt het zicht verstoord door een grote boom in de voortuin van Sportlaan nr.36.

Het deel van de Flierenhofstraat dat grenst aan de Molenwei is aan de zijde van het plangebied zeer dicht begroeid. Het zicht op het open binnenterrein wordt hierdoor volledig ontnomen. Voor de woningen ligt wat snippergroen. De overgang naar de nieuwbouw aan de overzijde van de straat is zeer abrupt. De beplanting bestaat hier uit een smalle laag ingeplante groenstrook.

3.3. Waardering bebouwing

De Nederlands Hervormde kerk vormt het meest waardevolle element van de historische kern Bemmél. Op oude foto's is te zien dat de kerk vanaf alle kanten goed zichtbaar is. In de huidige situatie is de kerk omringd door forse bomen en is slecht zichtbaar. De toren en het schip zijn gebouwd in de 12e eeuw. Later werd het tufstenen schip vervangen door een bakstenen gebouw. Het Romaanse koor werd in de veertiende eeuw omgebouwd tot een gotisch koor. De kapel dateert vermoedelijk uit de zestiende eeuw. In 1834 werden de zijbeuken van het schip smaller gemaakt.

Op de tekening van J. de Beyer (1742) ziet U de ingang van de kerk aan de noordzijde. Ook in de toren bestond toen een ingang, vermoedelijk gebruikt bij begrafenissen. In 1953 kwam na een omvangrijke restauratie de noordelijke ingang te vervallen. De kerk is een rijksmonument.

Aan het gedeelte van het Oude Kerkhof tussen de kerk en de dijk staan twee fraaie panden. Nummer 6, een gemeentelijk monument, is een voormalige, wit gepleisterde boerderij die tegen de dijk aanligt. Hier tegenover staat de voormalige dorpschool waarin tegenwoordig een gemeenschapscentrum en een woning in zijn gevestigd.

De schuren aan de westzijde van het Oude Kerkhof staan met de achterzijde naar de kerk toe. Dit is geen fraai beeld en de schuren verstoren de sfeer van het Oude Kerkhof. De panden aan de noordoostzijde passen beter in de vierkante structuur en in de sfeer van het Oude Kerkhof.

Tekening van J. de Beyer uit 1742

Aan de buitenzijde van de Waaldijk staat De Arend. Dit grote huis was vroeger het bekende veerhuis van Bemmél. Het was tevens herberg. Het veerrecht behoorde lange tijd aan het kasteel de Pollenbering. De Waal, die eertijds langs dit huis stroomde, werd in 17e eeuw verlegd. Tot 1924

bleef de Arend zijn functie als herberg vervullen. Het gebouw is momenteel een rijksmonument. Naast de Arend staan twee grote schuren die vanaf de dijk zeer beeldbepalend zijn.

Onder aan de dijk bij de Sportlaan staat op de vroegere plaats van de molen een voormalige maalderij. Hoewel niet goed onderhouden is het een beeldbepalend pand aan de dijk.

Tussen de molen en de maalderij staat een aantal oude boerderijachtige panden met grote open tussenruimtes zodat een ruim wijds beeld vanaf de dijk ontstaat.

Dorpsstraat

Langs de Dorpsstraat is een aantal beeldondersteunende panden te vinden zoals Dorpsstraat 70 (garage), 72 (woonhuis) en 76 (boerderij) en de vrijstaande woningen in het groen aan de Dorpsstraat 85 tot en met 95.

Teselaar / Molenwei

Het "Zonnehuis", een 19^e eeuwse pand staat aan de Teselaar. Samen met de grote tuin, een ijzeren spijlenhek en het koetshuis vormt het een waardevol ensemble. Het is dan ook een gemeentelijk monument.

Karakteristiek bebouwing aan de Molenwei

Aan het zuidelijke deel van de Molenwei staat overwegend lage bebouwing met dwarskappen. Het noordelijke deel heeft een meer landelijk karakter.

Hier staat een voormalige maalderij die met de omliggende open ruimte sterk bijdraagt aan de cultuur historische sfeer ter plekke.

Aangezien het gebied zijn agrarische betekenis grotendeels verloren heeft en de oude kern voornamelijk een woonfunctie heeft gekregen past het kassencomplex aan de Molenwei qua schaal en functie niet goed in

haar omgeving. Daarnaast verstoren de kassen het vrije uitzicht vanaf een deel van de Molenwei op het open midden gebied en de Waaldijk. Grenzend aan de oude dorpskern, op het eind van de fraaie oprijlaan tegenover de Kinkelenburg, heeft het gebouw de Leemkuil gelegen. Waarschijnlijk was het een 17^e eeuws herenhuis. In 1934 werd het door brand verwoest. Het nieuwe huis, op dezelfde plaats gebouwd, heeft in de laatste oorlog een belangrijke rol gespeeld, getuige de gedenksteen, die uit dankbaarheid aan de geboden hulp in de zijgevel van de Leemkuil werd aangebracht.

De overige panden in het gebied zijn op zichzelf niet van grote architectonische of cultuurhistorische waarde, maar voegen zich in het algemeen goed in het dorpsbeeld.

Voormalige maalderij aan de Waaldijk